UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

De Conditione Apposistis in desponsatione vel in aliis contractibus. Titvlvs V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62953

Visual Library

Innocentius *Mutinen. Epiſcopo.*

TVas *a* dudum: *& infrà.* De conſuetudine, quæ diu in Mutinen. obtinuit civitate, ut ſi quis juraret ſe aliquam ducturum, & citra carnis copulam deſponſaſſet, ſi conſequenter deſponſaſſet aliam, & etiam cognoviſſet: primo cognita adjudicaretur viro, non quæ prius extitit deſponſata, *& infrà.*

Ne verò turpis ſit pars, quæ ſuo non congruit univerſo, & eccleſia Mutinen. tenere debeat humiliter, & ſervare *b* quod beati Petri ſedem & ſuam metropolim ſequi viderit & docere, in matrimoniis de cætero contrahendis: illud te volumus obſervare, ut poſtquam inter legitimas perſonas conſenſus legitimus intervenerit de præſenti, qui ſufficit in talibus juxta canonicas ſanctiones: & ſi ſolus defuerit, cætera etiam cum ipſo coitu celebrata fruſtrantur, ſi perſonæ junctæ legitimè cum aliis poſtea de facto contrahant *c*: quod priùs de jure factum fuerat, non poterit irritari.

DE CONDITIONIBVS APPOSITIS IN DESPONSATIONE VEL IN ALIIS CONTRACTIBUS.

TITVLVS V.

CAP. I.

Defectus turpis conditionis in contractu matrimonii appoſitæ, non vitiat matrimonium, ſed vitiatur.

Ex Concilio Africano *d.*

QVicunque *e* ſub conditionis nomine aliquam deſponſaverit, & eam relinquere voluerit: dicimus quòd frangatur conditio, & deſponſatio irrefragabiliter teneatur.

CAP. II.

Servus manumiſſus ea conditione, ut fiat Monachus, & monaſterio ſerviat, aliàs in ſervitutem redeat: ſi hoc acceptato Monachus factus ſit, manumittentis voluntatem cogitur obſervare.

Gregorius *Epiſcopo Spoletan.*

CVm *f* ſit proprium: *& infrà.* H. Presbyter conqueſtus eſt Diaconum quendam manumiſiſſe duo mancipia ſub hac conditione, ut Monachi fierent, & in eo monaſterio, ut ipſe fuerat, permanerent, adjiciens ut ſi quis contra faceret, ſervituti iterum ſubderetur: atque unum ex his (hac conditione deſpecta) monaſterium deſeruiſſe, & ſe inter clericos ſociaſſe. Tu ergo ſi ita eſſe repereris, ſic te exhibe, ut nec illi monaſterium deſerendi ſit facultas, & manumittentis voluntas non valeat præteriri.

CAP. III.

Qui juravit aliquam in uxorem accipere, ſi centum ſibi donaverit, centum non datis, recipere non tenetur, niſi poſtea purè conſenſerit vel eam cognoverit.

Alexander III. *Panorm. Archiepiſc.*

DE illis *g*: *& infrà.* Si verò aliquis ſub hujuſmodi verbis juramentum alicui mulieri præſtitit, Ego te in uxorem accipiam, ſi tantum mihi donaveris: Reus perjurii non habebitur, ſi eam nolentem ſibi ſolvere, quod ſibi dari petiit, non acceperit in uxorem, niſi conſenſus de præſenti, aut carnalis ſit inter eos commixtio ſubſecuta.

CAP. IV.

Res donata eccleſiæ ſub modo, ſtatim eſt eccleſiæ, nec revocatur, modo non ſervato, niſi hoc in contractu ſit expreſſum. hoc dicit, ſecundùm veriorem intellectum. Et eſt textus [illegible] *& valdè allegabilis. Abbas Siculus.*

Idem.

VErùm *a* cùm alicui eccleſiæ poſſeſſio [illegible] poſita conditione donatur, à donatore [illegible] revocari non poteſt: Niſi fortè tali ſit conditione [illegible] tum, quòd ea ceſſante, debeat revocari.

CAP. V.

Contrahens matrimonium ſub conditione [illegible] *pellitur matrimonium conſummare ante conditionis* [illegible]

Vrbanus III.

SVper eo *b* verò, quod poſtulaſti, utrum [illegible] quandam mulierem conſenſit, ſi pater [illegible] ſtaret adſenſum, ſit ad conſummandum [illegible] compellendus: reſpondemus, quòd cùm [illegible] dici non poſſit, qui in alieno arbitrio reſervatur, [illegible] ditionem ipſam canonica non improbent [illegible] voluntas patris poſtmodum intercedat, [illegible] gendus eſt ad matrimonium contrahendum. [illegible] cet Alexander Papa reſponderit, quòd ſponſalia [illegible] ſita conditione, contracta: ipſa non impleta, [illegible] ſus de præſenti intercedat, vel carnalis [illegible] tur, diſſolvi non debent, ſed firmiter obſervari: [illegible] quam eſt noſtræ definitioni adverſum, [illegible] conſenſus acciderit de præſenti habendus, [illegible] ba de præſenti evidentius exprimatur: quia [illegible] bitrio non habito, ſed habendo conſiſtit.

CAP. VI.

Qui ſub honeſta conditione ſponſalia contrahit, & [illegible] *nis eventum deſponſatam cognoſcit, à conditione recedit.*

Innocentius III. *Maſſitan. Epiſc.*

PEr tuas *d* literas intimaſti, quòd cùm [illegible] lier P. nomine, N. poſtularet in virum, [illegible] ter ſe mutuum de præſenti conſenſum [illegible] carnalem copulam acceſſiſſe: vir ipſe quamvis [illegible] cta ſponſalia, & carnis copulam non negaret, [illegible] tamen ſe illam in uxorem ducere non teneri: quia [illegible] ſalia inter ipſos ſub hac fuerunt conditione [illegible] ſi pater & ejus patruus ſponſalibus conſentirent: [illegible] ipſi quàm citò noverunt, & ſponſo contradixerunt [illegible] ſponſæ. Verùm mulier replicabat, quòd licet [illegible] ſtita fuerit ab utroq; ſub conditione præſcripta, [illegible] men ſibi fuerat à patre viri, vel patruo aliquando [illegible] tradictum: & ante tempus contradictionis [illegible] à teſtibus & poſt, dicebat inter ſe carnalem [illegible] acceſſiſſe: [1 *& infrà.*] *e* Conſultationi tuæ [illegible] ſpondemus, quod cùm liquidò conſtet, quod [illegible] tracta ſponſalia, carnalis eſt inter eos copula [illegible] pro matrimonio eſt præſumendum, quia videntur [illegible] ditione appoſita receſſiſſe. Nam & ſi probatum [illegible] poſtquam pater & patruus viri contradixêre ſponſalibus, idem vir mulierem illam carnali *f* conjunctione [illegible] gnoverit: non eſt tamen aliquo modo probatum [illegible] antequam ipſe cognoviſſet eandem, pater ejus & patruus contradicere curaviſſent.

[1 *Addebat præterea quod licet à principio* [illegible] *contraxiſſent, temporis tamen proceſſu ſine conditione* [illegible] *rè in matrimonium conſenſerint, & hoc aſſerebat ſe* [illegible] *baturam: receptis itaque teſtibus utriuſque partis,* [illegible] *nibus mulieris, coram te præſentibus duobus* [illegible] *ceres publicari: teſtes ipſi dixerunt quòd dicta* [illegible] *non dixerant, quorum lege dicebantur, & quæ* [illegible]

a *Cap.1. eod. tit. in 3. compil.* b *obſervare.* c *contrahunt.* d *In Conc. Africanis hoc nondum inventum eſt, ut refert Grat. ſive Palea 27. quæſt. 2. ca. quicunque, & habetur poſt Concil. Lateran. ſub Alexand. III. part. 6. c. 5.* e *Ca. 1. eod. titul. in 1. compilat.* f *Ca. 2. eod. tit. in 1. comp.* g *Ca. 4. tit. de ſponſal. in 1. compilat. & poſt Con. Lat. p. 6. c. 12.*

a *Cap. 3. eod. tit. in 1. comp. & poſt Con. Lat. p.* [illegible] b *Cap. 4.* [illegible] *eod. tit. De conſuet. in 1. compil.* c *Marſitan.* [illegible] *poſt Conc. Lat. ſub Alex. III. p. 6. c. 21.* d *Ca. 1. eod. tit. in 1. comp.* e [illegible] *al. Marſitan.* f *al. commixtione.* *in ver. depoſitum. C. de nupt.*

[...]nuerant, ſed ab uno examinatorum tunc contra eos fuit fortiter ob- [...]tum, & ob hoc mulier poſtulabat, ut iidem teſtes vel alii ſuper [...]ſdem capitulis iterum audirentur: tunc autem hac novitate com- [...]tus ſequentem diem partibus præfixiſti, quibus in tua præſen- [...]tia conſtitutis, omnes examinatores convocari juſſiſti, ſub intermi- [...]natione anathematis illos obteſtans, ut dicerent ſi eſſent illa vera at- [...]teſtationes, quibus obviaverant teſtes, qui continuò alias atteſta- [...]tiones in medium produxerunt: quibus cùm per advocatum viri [...]fuiſſet objectum, ſicut prioribus fuerat obviatum: poſt allegatio- [...]nes multiplices ſecundæ atteſtationes à partibus admiſſæ fuerunt, & [...]cum atteſtationibus uni poſtea publicatæ. Porro cum mulier illi [...]præcipui articulo inſiſtebat, quòd ante renunciationem ſponſalium [...]ipſi, idem vir carnaliter eam cognoverat, & ex ea filiam pro- [...]creaverat, & proprio nitebatur oſtendere juramento. Quia verò [...]ſuper his non ſolùm opiniones varias ſed contrarias accepiſti, & ad [...]magiſterium ſed. Apoſtol. recurrens, humiliter poſtulaſti, quid ſen- [...]tiendum ſit in talibus edoceri.]

CAP. VII.

Si contractui matrimonii apponitur conditio turpis vel impoſſi- [...]bilis, habetur pro non adjecta, niſi ſit contra ſubſtantiam matrimo- [...]nii, quia tunc vitiat contractum. hoc dicit, capitulum notabile, & [...]multum allegabile.

Gregorius IX.

SI conditiones *a* contra ſubſtantiam conjugii inſerantur, putà ſi alter dicat alteri: Contraho tecum ſi generationem prolis evites, vel donec inveniam aliam honore vel facultatibus digniorem, aut ſi pro quæſtu adulterandam te tradas, matrimonialis contractus quantumcunque ſit favorabilis, caret effectu. Licet aliæ *b* conditiones appoſitæ in matrimonio, ſi turpes aut impoſſibiles fuerint, debeant propter favorem ejus pro non adjectis haberi.

QVI CLERICI VEL VOVENTES matrimonium contrahere poſſunt.

TITVLVS VI.

CAP. I.

Diaconus vel Subdiaconus matrimonium contrahere non poſſunt, & ſi contraxerint, etiam ſi ſint facti irregulares, debent ſeparari.

Alexander III. *Rhemen. Archiepiſcopo.*

DE Diacono *c*, qui in Sabbatho ſancto alium Diaconum vulneravit, & uxorem accepit, hoc tuæ prudentiæ reſpond. quòd ſi contrito & humiliato corde ad eccleſiam redire voluerit, dimiſſa illa, quam accepit in uxorem, & abſolutione obtenta, injuncta *d* ſibi pœnitentia de utroque exceſſu, poſt eam peractam diſpenſativè poteris ei Diaconatus officiũ reddere, & ſi perfectæ vitæ & converſationis fuerit, eum in Preſbyterum ordinare. Subdiaconum autem, ſive hominem interfecerit, ſive non, matrimonium non poſſe contrahere ſacrorum canonum cenſura demonſtrat.

CAP II.

Subdiaconus matrimonium contrahere poteſt.

Idem *Cenoman. Epiſcopo.*

EX literarum *e* tuarum tenore accepimus, quòd lator præſentium in Subdiaconatus officio conſtitutus, quandam ſibi in conjugium copulavit, quam eundem abjurare feciſti. Super quo pru. tuam in Domino commendamus, mandantes, quatenus ſi ad monaſticum *a* ordinem tranſire voluerit, & tibi poſt laudabilem converſationẽ ipſius viſum fuerit, eum ad majores ordines promoveri concedas: quòd *b* ſi ad religionẽ ſe transferre noluerit, eum neque in Subdiaconatu miniſtrare, ne ad ulteriores permittas ordines promoveri, in minoribus tamen ordinibus poterit miniſtrare.

CAP. III.

Votum ſolenne impedit & dirimit matrimonium poſt contractum: votum ſimplex tantum impedit contrahendum, ſed non dirimit poſt contractum.

Idem *Vigorien.* c *Epiſcopo.*

MEminimus *d*. [1 *& infra.*] Reſpondem. quòd ſi quiſquam, qui ſe religioni devovit, & habitu ſuſcepto profeſſionem fecit, poſtmodum ſibi aliquam copulaverit, eſt cogendus ab ea recedere, & ad eccleſiam, cui ſe contulit, ſine contradictione tranſire. Verùm ſi nec habitum ſuſcepit, nec profeſſionem, ſed votum ſolummodo fecit, & ſe ad religionem tranſiturum promiſit: licet poſtea matrimonium contraxerit, non eſt cogendus ad religionem tranſire, & matrimoniale votum reſcindere.

[1 *Nos ex parte tua quæſtionem hujuſmodi audiſſe, ſ. utrùm illi qui ſe ad religionem coram Epiſcopo devoverunt tranſituros, & habitum religionis ſuſceperunt, ſi poſtmodum uxores duxerint, cogendi ſunt eas dimittere, & ad eccleſiam, cui ſe contulerant, redire.*]

CAP. IV.

Suſceptio habitus profeſſorum extra religionem à non habente poteſtatem incorporandi religioni, impedit in dubio matrimonium contrahendum, ſed non dirimit contractum. h.d. ſecundum intellectum, quem tenet Pannormitanus.

Idem *Lucen. Epiſcopo.*

COnſuluit *e* nos tua fraternitas, quid faciendum ſit de Nobili muliere, quæ veſtibus præcioſis abjectis, mutavit habitum, & de manu Presbyteri velamen aſſumpſit, ſed non renunciavit propriis, nec intravit clauſtrum, nec in manu alicujus Epiſcopi, Abbatis vel Abbatiſſæ, aut ſuper altare profeſſa eſt, vel obedientiam promiſit: poſtmodum verò elapſo anno (abjecto religionis habitu) cuidam nobili nupſit. Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd ſicut ſimplex votum *f* matrimonium impedit contrahendum, & non dirimit jam contractum: ita habitus ſine profeſſione ſuſceptus, ne contrahatur impedit, ſed contractum nequaquam diſſolvit.

CAP. V.

Votum caſtitatis de præſenti impedit matrimonium contrahendum: eccleſia tamen ex cauſa matrimonium contrahi quandoq; permittit. h.d. inhærendo literæ.

Idem.

VEniens *g* ad præſentiam noſtram M. eremita propoſuit, quod I. mulier cuidam viro abſenti fide data ſe nupturam promiſit, ſed poſtmodum audiens plura de ſeveritate ipſius, ei noluit copulari. Cùm itaq; timeret ne illi nubere cogeretur, in manibus ſuis votum continentiæ promiſit, non tamen locum aut veſtem mutavit, quo audito vir aliam ſibi copulavit. Nos itaque attendentes tutius eſſe ut præfata mulier poſt fidem & votum ſimpliciter oblatum matrimonium contrahat, quàm fornicationis reatum incurrat: mandamus, quatenus ſi plus non proceſſit, ſibi de fide mentita & voto violato congruam ſatisfactionem indicas, & ei cui vult nubendi in Domino licentiam tribuere, non poſtponas.

a *Monſtru eſt hac decret. de cujus intellectu præter D. Scotum lib.4. diſt.29. q.2. art.2. & 3. Adrianum ſuper 4. q.7. de matr. & Covarruviam citatum ſuper gloſſ. ca. præcedentis.* b *licet alias.* c *Ca.1. eod. tit. in 1. comp. & poſt Conc. Later. p.26. ca.21.* d *al. eta: injuncta quoque ſibi.* e *Ca.2. eod. tit. in 1. compil. & poſt Conc. part.50. ca.39.*

a *Vox monaſticum, deeſt in omnib. manuſcr.* b *al. qui ſi ad religionem ſe conferre.* c *Vigorienſ. al. Vigorn.* d *Ca.6. eod. tit. in 1. compil. & poſt Concil. Lateran. p.6. c.9.* e *Ca.7. eod. tit. in 1. comp. & poſt Conc. Lateran. p.45. c.4.* f *Vid. omninò citatos paulo ante c. meminimus. eod. tit.* g *C.8. eod. tit. in 1. comp. & poſt Conc. part.4. c.10.*